

Hudobná výchova 5. ročník

Charakteristika predmetu

Hudobná výchova je spoločenský, organizovaný, cieľavedomý proces hudobného rozvoja jedinca a je rozhodujúca pri odovzdaní a sprostredkovaní hudby novým generáciám, pričom zohráva dôležitú úlohu aj ako jedna z foriem realizácie tvorivosti každého jedinca.

Spoločná úloha predmetov vo vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra je sprostredkovať žiakom národné a svetové kultúrne dedičstvo a takto zvýšiť všeobecnú vzdelanosť národa. Hudobná výchova na základnej škole pokrýva celú populáciu, preto jej kvalita je mimoriadne dôležitá a chápeme ju aj ako výchovu človeka. Dôraz sa kladie na výchovu hudbou s rešpektovaním výchovy k hudbe. Hudobné prejavy a počúvanie hodnotnej hudby znamená nenahraditeľný prostriedok formovania osobnosti najmä vo sfére jej emocionalizácie. Hudobná výchova umožňuje žiakovi tvorivo si osvojovať hudbu a spoznávať hudobné umenie v kontexte s inými druhmi umenia. Základnými prostriedkami hudobno-výchovnej práce sú rozmanité hudobné činnosti, ktoré podporujú celkovú hudobnosť žiakov, ich záujem o hudbu, rozvíjanie ich individuálnych schopností, emocionálnej inteligencie, tvorivého myslenia s využitím špecifík národnej, regionálnej a svetovej hudobnej kultúry. Formuje estetický, citový a morálny základ osobnosti žiakov s dôrazom na sebauvedomovanie, sebauvedovanie, sebauvedovanie a sebareflexiu, porozumenie a solidaritu pre ochranu prírody, kultúrnych hodnôt Slovenska a vlastného regiónu, toleranciu k iným kultúram a národom. Utvára a rozvíja hudobno-estetické schopnosti, zručnosti, vedomosti, návyky, skúsenosti, názory a vlastné postoje žiakov pri prehĺbovaní hudobného zážitku aj na uvedomené vnímanie a na aktívny hudobný prejav. Hudobná výchova posilňuje hodnotovú a vkusovú orientáciu žiakov, rozvíja schopnosť vytvárať a obhajovať svoje hodnoty, no súčasne rešpektovať aj hodnoty iných.

V intenciách tvorivo – humánnej výchovy a vzdelávania je hlavným zámerom hudobnej výchovy optimálne formovanie osobnosti a efektívne rozvíjanie hudobnosti žiaka tak, aby si aj prostredníctvom komunikácie s hudbou vytvoril svoj progresívny a kreatívny spôsob bytia pre život v 21. storočí.

Význam hudobnej výchovy a jej miesto v hierarchii vyučovacích predmetov závisí od toho, ako sa vo formovaní osobnosti jedinca uplatňuje hudobno-výchovný proces so svojimi špecifikami a ako prispieje k priblíženiu sa či k dosiahnutiu ideálu, ktorý je definovaný v Konceptii rozvoja výchovy a vzdelávania v SR v projekte Milénium ako človek.

Vzájomným pôsobením činnostného, tvorivého a objaviteľského princípu hudobná výchova vytvára predpoklady na poskytovanie zážitkov, radosti, pozitívnych životných podnetov. Deje sa tak prostredníctvom tradičných hudobných činností (vokálo-intonačné, inštrumentálne, hudobno-pohybové, /reprodukčné a produkčné/, percepčné činnosti) rozšírených o hudobno-dramatické činnosti. Hudobno-dramatické činnosti chápeme ako integráciu hudobných činností so slovnými,

výtvarnými a pohybovými prejavmi, a to prostredníctvom hier, experimentovania, tvorivej dramatiky na báze zážitkového učenia. Pri týchto činnostiach žiaci využívajú skúsenosti, vedomosti a zručnosti z iných vyučovacích predmetov ako aj skúsenosti z riešenia z rôznych problémov detského života. V tejto súvislosti pôjde predovšetkým o zážitky z hudby, o participáciu na jej vzniku v podmienkach pre žiaka najprirodzenejších – pri dramatickej hre.

Komplexne poňaté hudobné činnosti vytvárajú podmienky hudobného vzdelania žiakov a obohacujú estetickú, morálnu a intelektuálnu stránku ich osobnosti. Je potrebné ich usmerňovať tak, aby prinášali radosť a možnosť seberealizácie.

Tak ako v primárnom vzdelávaní, aj v nižšom strednom vzdelávaní dodržíme postup: od hudobných zážitkov k poznatkom a vedomostiam a cez ne k transferu pri vnímaní a interpretovaní nových umeleckých diel. Hudobno-výchovný proces musí zásadne vychádzať z hudby a smerovať opäť k nej, hudba má byť prameňom zážitkov i vedomostí.

ISCED 2 – nižšie stredné vzdelávanie	
Názov predmetu:	Hudobná výchova
Ročník:	piaty
Časová dotácia:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Počet hodín v ŠVP:	1
Počet hodín v ŠKVP:	1
Vyučovací jazyk:	slovenský

Učebné osnovy

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.

CIELE PREDMETU

Ciele predmetu možno rozdeliť na špecifické hudobné ciele, špecifické ciele z oblasti umenia, estetiky a kreativity a sekundárne ciele.

Špecifické hudobné ciele:

Žiaci:

- získajú hudobné schopnosti prostredníctvom hudobných činností,
- realizujú hudobné činnosti na základe nadobudnutých hudobných schopností,
- na základe vlastnej skúsenosti si osvoja konkrétne poznatky z oblasti hudobnej teórie a histórie,

Špecifické ciele z oblasti umenia, estetiky a kreativity:

- pochopia podstatu umenia, vytvoria si vzťah k umeniu, majú priamu skúsenosť v oblasti špecifických umeleckých, estetických a psychologických kategórií – emocionálna, prežívanie, zážitok, vnímanie krásy, vlastná tvorivosť (improvizácia, kompozícia), na základe čoho dokážu reflektovať umenie, vnímať krásu, rozpoznať hodnotu, vyjadriť sa prostredníctvom umenia,

Sekundárne ciele:

- nadobudnú (prehíbia) kľúčové kompetencie prostredníctvom hudobného umenia

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE

Názov klúčovej kompetencie	Smerovanie výučby
Učiť sa učiť	- spoznať najvýznamnejších slovenských a svetových hudobných skladateľov jednotlivých slohových období a ich vybrané diela, - prostredníctvom hudobných činností získať schopnosť vyjadrovať svoje emócie, vzťahy a postoje, teda komunikovať umeleckými prostriedkami,
Komunikatívne kompetencie	- formovať sa ako aktívni poslucháči, tolerantní k iným kultúram a názorom, bez nekritického podliehania módnym vlnám, reklame a subkultúre, ale aj bez predsudkov k nim
Občianske kompetencie	- mať zodpovednosť za plánovanie a realizáciu spoločnej a vlastnej práce, - uvedomiť si svoju národnú identitu v kontexte s európskou hudobnou kultúrou, získať úctu k svojej kultúre, byť hrdí na vlastné slovenské kultúrne bohatstvo a históriu - dokázať bez predsudkov pristupovať k vnímaniu a rozširovaniu umeleckých hodnôt rôznych kultúr,
Riešenie problémov	- schopnosť spolupracovať (pri kolektívnych hudobných činnostiach a najmä pri hudobno-dramatických činnostiach),

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

OBSAHOVÝ ŠTANDARD	VÝKONOVÝ ŠTANDARD
Výrazové prostriedky hudby Rythmus, takt, rytmické hodnoty nôt	Žiak vie podľa možnosti intonačne čisto - chápať komunikačnú funkciu hudby - chápať funkciu výrazových prostriedkov hudby v hudobnom diele, v piesni - verbálne vyjadriť zážitok, pocity z počúvanej hudby - porovnať vybrané skladby podľa výrazu, charakteru - charakterizovať rytmus v hudbe - reprodukovať krátke rytmické motívy (rytmus valčíka) - poznať rytmické hodnoty nôt, funkciu bodky za notou

<p>Rock and roll</p> <p>Melódia</p> <p>Dynamika</p> <p>Tempo a agogika</p> <p>Harmónia, súzvuk, akord</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspievať pieseň Prídi, Janík, premilený - pochopiť funkciu rytmu v hudbe - podľa choreografických znakov zvládnuť pohyb k znejúcej hudbe intonačne čisto zaspievať piesne Sedela na vršku, Krásna, krásna - v hudobnej ukážke postrehnúť prácu s motívom a s hudobnou myšlienkou - vytvoriť jednoduchú melódiu hrou na bielych alebo čiernych klávesoch klavíra - charakterizovať dynamiku v hudbe - poznať základné dynamické znamienka - podľa možností intonačne čisto zaspievať pieseň Ide furman dolinou - uvedomene uplatniť dynamiku vo vzťahu k výrazu piesne - hmatovo-akustickým pohybom vyjadriť zmenu dynamiky - poznať spôsob zaznamenania tempa v grafickom zázname hudby - pomocou hmatovo-akustických pohybov reprodukovať pomalé, stredné a rýchle tempo - intonačne čisto a rytmicky presne zaspievať pieseň Spievanky, spievanky - na základe počúvania priradiť ukážke správne tempové označenie - sluchovo rozlíšiť konsonantné a disonantné akordy - podľa možností intonačne čisto zaspievať pieseň Z východnej dievčatá - pochopiť význam a funkciu harmónie prostredníctvom znejúcej hudby
<p>Inštrumentácia, symfonický orchester</p>	<p>sluchovo rozlíšiť rôzne zvuky, ľudské hlasy, hudobné nástroje z rôznych materiálov</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlíšiť hudobný nástroj podľa jeho zvuku, farby - poznať zloženie symfonického orchestra - hud. ukážka:

<p>Podoby hudobnej skladby</p>	<p>Britten: <i>Sprievodca mladého človeka orchestrom</i> <i>CD</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - určiť hudobnú formu piesne (dvoj a trojdielna piesňová forma) - poznať hudobnú formu rondo - verbalizovať hudobný zážitok z počúvanej hudby - postrehnúť kontrasty
<p>Prostredníctvom hudby spoznávame svoju hudobnú kultúru a kultúru iných národov</p> <p>Európska únia</p> <p>Hymna EÚ</p> <p>Hymna Slovenskej republiky</p> <p>Ľudové piesne</p> <p>Vianočné koledy Vstávaj, Hanzo, hore (slovenská ľudová)</p> <p>A tá polka (slovenská ľudová)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vyjadriť pocity a zážitok z počúvanej hudby <ul style="list-style-type: none"> - poznať hymnu EÚ a jej autora - podľa možností intonačne čisto, rytmicky presne a so zodpovedajúcim výrazom zaspievať slovenskú štátnu hymnu - verbalizovať svoj názor, zážitok z hudby - hodnotiť a porovnávať počúvané vokálne skladby - charakterizovať ľudové piesne, ich vznik a spôsob šírenia - intonačne čisto zaspievať ľudovú pieseň Sobotienka ide - podľa možností intonačne čisto zaspievať kysuckú koledu - zapojiť sa do rozhovoru o zvykoch a tradíciách v regióne vo vianočnom období - podľa možností zaspievať pieseň so zodpovedajúcim výrazom - hrou na detských hudobných nástrojoch vytvoriť jednoduchý sprievod k piesni, podporiť charakter piesne - intonačne čisto zaspievať ľudovú pieseň - pohybovo stvárniť jednoduchú choreografiu z ľudových tancov (jednokročka, dvojkročka)
<p>Ja som dobrý remeselník (kysucká pieseň)</p> <p>Slovenskí hudobní skladatelia</p> <p>Slovenská populárna hudba</p>	<p>Jednoduchý sprievod k piesni</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznať prácu drotárov - poznať najvýznamnejších slovenských skladateľov (Suchoň, Moyzes) - verbalizovať svoj názor, zážitok z hudby - hodnotiť a porovnávať počúvané skladby - poznať predstaviteľov slovenskej populárnej hudby (Žbirka, Gombitová,

<p>Hudba Českej republiky</p> <p>Nácvik tanca Maďarská hudba</p> <p>Poľská hudba</p>	<p>Nagy, skupina Modus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - intonačne čisto zaspievať populárnu pieseň <i>Môj svet je tvoj</i> - poznať najvýznamnejších českých skladateľov (Smetana, Dvořák) - verbalizovať hudobný zážitok - intonačne čisto zaspievať pieseň v českom jazyku - pohybovo stvárniť jednoduchú choreografiu k piesni (krok – sun – krok) <p>Poznať významných maďarských skladateľov (Liszt, Bartók) - zaspievať intonačne čisto jednoduchú maďarskú ľudovú pieseň</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznať významného poľského skladateľa (F. Chopin) - slovne vyjadriť
<p>Rozprávková opera Rusalka</p> <p>Martin a slnko (Tibor Frešo)</p> <p>Opereta Modrá ruža (Gejza Dusík)</p> <p>Balet</p> <p>Sadíme, my, máje (slovenská ľudová)</p> <p>Hudobno-dramatický príbeh Trojruža</p>	<p>sluchovo rozlišovať árie jednotlivých postáv, áriu a zborovú scénu</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbalizovať pocity z hudby - poznať pojmy: opera, ária, zbor, dirigent - vyjadriť zážitok z počúvanej hudby - sluchovo rozlíšiť variácie hudobnej myšlienky - spevom sa zapojiť do vybraného miesta v opere - zapojiť sa do rozhovoru o odlišnostiach a spoločných znakoch opery a operety - podľa svojich možností zaspievať pieseň Zatancuj si so mnou, holubička z operety - charakterizovať balet - poznať najznámejšie balety od Čajkovského - pochopiť, že hudbou sa dá vyjadriť čokoľvek - príbeh, pocit, farby - podľa možností zaspievať pieseň s tematikou o máji - hmatovo-akustickým pohybom vytvoriť jednoduchú pohybovú kreáciu k piesni - charakterizovať ľudové tradície - podľa možností so zodpovedajúcim výrazom zaspievať vybrané piesne - integrovať vokálne, pohybové, inštrumentálne a dramatické činnosti spojené v dramatickom príbehu - využiť osvojené hudobné schopnosti,

Nácvik divadla Trojruža Upevňovanie učiva Spievanie piesní z 5. ročníka	zručnosti a návyky pri spoluvytváraní a prezentácii hudobno- dramatického príbehu - zaspievať známe piesne
Realizácia, tvorba a príprava celoškolského projektu	Žiak vie samostatne vypracovať projekt, vyhľadávať informácie z rôznych zdrojov, dokáže prezentovať projekt

HODNOTENIE A KLASIFIKÁCIA

Vzdelávacie výsledky žiakov sa hodnotia slovne a klasifikujú. V predmete hudobná výchova budeme hodnotiť stupeň tvorivosti a samostatnosti prejavu, osvojenie si potrebných vedomostí, činností a ich tvorivú aplikáciu, kvalitu prejavu a výsledkov činnosti. Dôležitým bude hodnotenie vzťahu žiaka k činnostiam na hodinách hudobnej výchovy a záujem o ne. Hodnotenie a klasifikácia žiaka sa bude uskutočňovať ako priebežné hodnotenie a celkové hodnotenie. Využívať sa bude hlavne pochvala, povzbudenie, seba hodnotenie, hodnotenie iných. Pri hodnotení vzdelávacích výsledkov žiakov sa bude zohľadňovať schopnosť využívať a zovšeobecňovať skúsenosti a poznatky získané pri praktických činnostiach, aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o ne a vzťah k nim. Pri hodnotení vzdelávacích výsledkov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa bude brať do úvahy možný vplyv zdravotného znevýhodnenia žiaka na jeho školský výkon. Predmet hudobná výchova bude klasifikovaný na vysvedčení známkami.

Individuálne hodnotenie žiakov, prihliadanie na jeho intonačné, rytmické a pohybové spôsobilosti. Predmet je klasifikovaný známkou. Hodnotenie vychádza z metodického pokynu k hodnoteniu žiaka č. 22/2011 a je realizované slovnou formou – pochvala, povzbudivé slová, atribúcia kladných vlastností a postojov, zaradenie na činnosť vyhovujúcu žiakovi (spev, taktovanie, sprievod na ľahko ovládateľnom nástroji, pohybová aktivita a pod.)

Učiteľ u žiaka hodnotí **primerane veku**:

a)**priebeh vytvárania postojov**:

- záujem o hudobné činnosti a o hudobné umenie v rámci edukačných úloh,
- schopnosť spolupracovať pri kolektívnych hudobných prejavoch a edukačných úlohách,
- schopnosť posúdiť svoj výkon (hudobné prejavy a vedomosti) a výkon spolužiakov,

b)**priebeh získavania zručností a spôsobilostí**:

- žiak spieva na základe svojich dispozícií intonačne čisto, rytmicky presne so zodpovedajúcim výrazom, pritom využíva získané spevácke, intonačné a sluchové zručnosti a návyky,
- orientácia v grafickom zázname jednohlasnej melódie,
- hra a tvorba jednoduchých rytmických sprievodov k piesňam na detských hudobných nástrojoch a hrou na telo,
- orientácia v znejúcej hudbe na základe dominujúcich výrazových prostriedkov hudby a ich funkcií,
- pochopenie veku primeraných hudobných diel a schopnosť zážitky verbalizovať a zdôvodniť,
- integrácia a transfer hore uvedených zručností a spôsobilostí pri realizácii hudobnodramatických činností,
- aktivita a prístup k hudobným činnostiam a k poznávaniu genia

c) priebieha získavania hudobných vedomostí:

- vedomosti z oblasti hudobnej kultúry a prvkov hudobnej náuky súvisiacich s preberanými edukačnými úlohami,
- poznanie najvýraznejších slovenských folklórnych regiónov, ich typické piesne a tance, slovenské zvykoslovie,

výborný

žiak spĺňa kritériá (a – c) na vynikajúcej úrovni:

- je usilovný, vytrvalý, pracuje primerane svojmu veku, prevažne samostatne, tvorivo a pohotovo uplatňuje osvojené zručnosti, vedomosti, návyky v úlohách,
- úspešne ich rozvíja v skupinovom a individuálnom prejave,
- dokáže vyjadriť veku primerané postoje, názory na hudobné umenie,
- má aktívny záujem o hudobné umenie,
- individuálny spev nie je podmienkou, pokiaľ sa úspešne a aktívne realizuje v ostatných hudobných činnostiach,

chváliateľný

žiak spĺňa kritériá:

- je menej samostatný, iniciatívny a tvorivý,
- menej využíva svoje schopnosti v individuálnom a kolektívnom prejave,
- potrebuje sústavnú pomoc učiteľa

dobry

žiak realizuje edukačné úlohy priemerne:

- chýba mu iniciatívnosť a tvorivosť,
- je málo aktívny a snaživý, potrebuje sústavnú pomoc a povzbudenie učiteľa,

dostatočný

- žiak realizuje edukačné úlohy na nízkej úrovni, bez vlastného vkladu,

nedostatočný

- žiak nespĺňa kritériá – neodporúčame používať stupeň nedostatočný v

celkovom hodnotení žiaka.

Stupnica hodnotenia

100% - 90%	výborný (1)
89% - 75%	chválitebný (2)
74% - 50%	dobrý (3)
49% - 30%	dostatočný (4)
menej ako 29%	nedostatočný (5)